กสศ

โครงการจัดสรรเงินอุดหนุนแบบมีเงื่อนไข

(conditional cash transfer)

กสศ. | เปิดประตูสู่โอกาส ทางการศึกษา

www.eef.or.th | SCAN QR CODE

เด็กทุกคนมี ความฝัน

แต่หลายคนกลับไม่กล้าแม้แต่จะฝัน

เพราะต้นทุนชีวิตน้อย

และขาดโอกาส

จากข้อมูลบัญชีรายจ่ายการศึกษาแห่งชาติพบว่า
ในโรงเรียนหนึ่งจะมีนักเรียนที่มาจากครอบครัวยากจน

เฉลี่ยรายได้
ไม่ถึง

3,000 บาทต่อเดือน หรือไม่ถึง **36,000** บาทต่อปี

ครอบครัวเหล่านี้จะต้องแบกรับรายจ่ายการศึกษา
คิดเป็น 22% ของรายได้
สูงกว่าครัวเรือนที่มีฐานะร่ำรวยที่รับภาระเพียง 6% ของรายได้ หรือ
เฉลี่ยแล้วครัวเรือนยากจนรับภาระมากกว่าเกือบ 4 เท่า

ด้วยเหตุนี้เอง จึงทำให้เด็กกลุ่มนี้มีแนวโน้ม
ออกจากโรงเรียนกลางคัน
หรือหลุดจากระบบการศึกษา
คิดเป็นตัวเลขเฉลี่ยแล้ว
ปีละกว่า

670,000 คน!

“จัดสรรเงินอุดหนุนอย่างไร... ไม่ให้มีเด็กคนไหนถูกทิ้งไว้ข้างหลัง”

ที่ผ่านมาประเทศไทยมีงบประมาณช่วยเหลือนักเรียนยากจนเรียกว่า **เงินอุดหนุนปัจจัยพื้นฐานนักเรียนยากจน** ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อทป.) ซึ่งเป็นการจัดสรรความช่วยเหลือแบบเท่ากันทุกคน

.....แต่ในความเป็นจริงนักเรียนแต่ละคนมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน

การช่วยเหลือลักษณะนี้ จึงยังไม่ตรงจุด ทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้ โดยมีสาเหตุมาจาก

1 งบประมาณยังไม่ไปถึงตัวเด็กยากจนจริงเป็นรายบุคคล

เนื่องจากการจัดสรรเงินอุดหนุนปัจจัยพื้นฐานนักเรียนยากจน จัดสรรเป็นระบบโควตาโดยกำหนดเพดาน แต่ละโรงเรียนจะได้รับเงินอุดหนุนดังกล่าวไม่เกินร้อยละ 40 และร้อยละ 30 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นตามลำดับ ส่งผลให้โรงเรียนที่มีนักเรียนยากจนมากกว่าร้อยละ 40 ได้รับเงินอุดหนุนน้อยกว่าที่ควรจะได้รับ จึงทำให้ต้องเฉลี่ยเงินอุดหนุนให้กับนักเรียนยากจน

2 การใช้จ่ายเงินผิดกลุ่มเป้าหมาย

เป้าหมายของเงินอุดหนุนรายหัวแก่เด็กยากจนควรจะเป็นการช่วยเหลือครอบครัวที่ยากจนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดภาระรายจ่าย และสร้างหลักประกันโอกาสในการเข้าเรียนของเด็กยากจนกระทั่งสำเร็จการศึกษาภาคบังคับ แต่ปัจจุบันเป็นการใช้เงินอุดหนุนนี้จัดซื้อชุดกีฬา วัสดุอุปกรณ์การเรียน หรือใช้เป็นค่าอาหารกลางวัน ซึ่งอาจมิใช่ความจำเป็นของบางครัวเรือนที่ยากจนที่สุดเหล่านั้น นอกจากนั้นปัจจุบันยังไม่มีการติดตามผลการใช้จ่ายเงินอุดหนุนที่สถานศึกษาตัดสินใจแทนครัวเรือนดังกล่าวว่าตรงตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ

3 ปัญหางบประมาณเงินอุดหนุนปัจจัยพื้นฐานไม่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ

แม้ว่ารัฐบาล จะจัดให้มีการจ่ายเงินอุดหนุนปัจจัยพื้นฐานสำหรับเด็กยากจนมาเป็นเวลามากกว่า 10 ปีแล้ว แต่ครัวเรือนยากจนที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนในประเทศไทยก็ยังคงมีรายจ่ายด้านการศึกษาเทียบกับรายได้อยู่ในระดับที่สูงมาก อันเป็นรายจ่ายที่เงื่อนไขการศึกษาฟรีของรัฐไม่ครอบคลุมถึง (เช่น ค่าเดินทาง ค่าเสียโอกาสทางอาชีพและอื่นๆ) รวมถึงยังคงมีจำนวนเด็กที่ออกจากระบบการศึกษาหรือไม่ได้เรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น มากถึงร้อยละ 5 และร้อยละ 15 ตามลำดับ

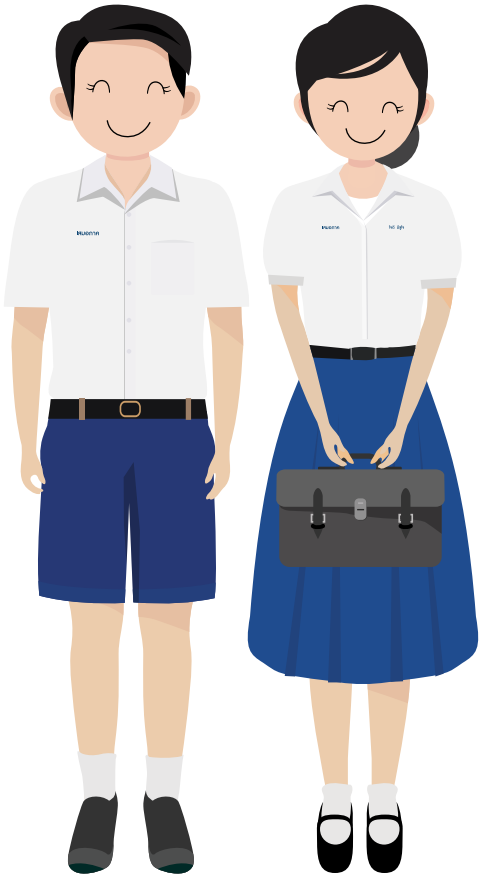

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ต้องแก้ด้วยแนวทาง เสมอภาค....

กสศ. สพฐ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำการวิจัยจนได้ข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดสรรงบประมาณให้เป็นไปตามอุปสงค์ (Demand-side Financing) ตรงตามความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคล ในบริบทพื้นที่ซึ่งแตกต่างกัน เพื่อแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาและบรรเทาอุปสรรคการมาเรียน โดยเริ่มต้นก้าวแรกที่ โรงเรียนในสังกัดสพฐ.

โครงการจัดสรรเงินอุดหนุนนักเรียนยากจนพิเศษแบบมีเงื่อนไข (conditional cash transfer)

กสศ

ทำให้ ***"สพฐ. เป็นหน่วยผู้จัดการศึกษาแรกในประเทศ ที่ปฏิรูปกระบวนการจัดสรรงบประมาณ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาแก่นักเรียนยากจนที่สุดในระบบการศึกษา"***

นี่จึงถือเป็นก้าวสำคัญของการปรับเปลี่ยนการจัดสรรงบประมาณเพื่อสร้างความเสมอภาคด้านการศึกษาอย่างแท้จริง โดยขณะนี้ได้ขยายผลสู่นักเรียนในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียนสังกัดตำรวจตระเวนชายแดนและสังกัดอื่นๆต่อไป

"รู้ได้อย่างไรว่า ต้องช่วยเหลือใคร อย่างเร่งด่วน"

กสศ.ทำการวิจัยต่อเนื่องเป็นเวลา 2 ปีใน 10 จังหวัด กระจายตามภูมิภาคต่างๆ

เพื่อวิเคราะห์หาตัวชี้วัด ที่มีอำนาจในการทำนาย (Predictability) ความยากจนที่มีความเที่ยงตรงสูงสุด รวมถึงเทียบกับการคัดกรองในโครงการลักษณะเดียวกันในต่างประเทศและโครงการอื่นๆ ที่มีลักษณะเทียบเคียงในไทย แล้วจึงได้ข้อสรุปว่าเงื่อนไขที่เลือกใช้เหล่านี้เหมาะสมที่สุดสำหรับการคัดกรองเด็ก

การคัดกรองนักเรียนยากจนพิเศษ กสศ.ใช้การประเมิน จากข้อมูล 2 ประเภทดังต่อไปนี้

ประเภทที่ 1

1) ข้อมูลรายได้เฉลี่ยสมาชิกครัวเรือน

ครัวเรือน
มีรายได้เฉลี่ย
ไม่เกิน

3,000 บาท/คน/เดือน

ประเภทที่ 2

2) ข้อมูลสถานะครัวเรือน 8 ด้านได้แก่

2.1 ครัวเรือนมีภาระพึ่งพิง

- *มีผู้พิการ/เจ็บป่วยเรื้อรัง*
- *ผู้สูงอายุเกิน 60 ปี*
- *เป็นพ่อ/แม่เลี้ยงเดี่ยว*
- *มีคนอายุ 15-65 ปีที่ว่างงาน*

2.2 ประเภทที่อยู่อาศัย

- *บ้านตนเอง*
- *บ้านเช่า*
- *อาศัยอยู่กับผู้อื่น*

2.3 สภาพที่อยู่อาศัย

- *มีสภาพทรุดโทรม/ไม่ปลอดภัย/ทำจากวัสดุท้องถิ่น*
- *ไม่มีห้องส้วมในที่อยู่อาศัยและบริเวณบ้าน*

2.4 ที่ดินทำการเกษตร (รวมเช่า)

- *ไม่มีที่ดินทำกิน*
- *มีที่ดินทำกินไม่เกิน 1 ไร่*
- *มีที่ดินทำกิน 1 - 5 ไร่*
- *ที่ดินทำกินสภาพเสื่อมโทรม*

2.5 แหล่งน้ำดื่ม/น้ำใช้

- *น้ำบ่อ/น้ำฝน/น้ำประปาภูเขา/แม่น้ำลำธาร*
- *น้ำบาดาล*
- *น้ำประปา*

2.6 แหล่งไฟฟ้าหลัก

- *ไม่มีไฟฟ้าใช้*
- *ใช้เครื่องปั่นไฟ*
- *ใช้ไฟต่อพ่วง*

2.7 ยานพาหนะในครัวเรือน

- *รถยนต์นั่งส่วนบุคคล*
- *อายุการใช้งานเกิน 15 ปี*
- *รถปิกอัพ/รถบรรทุกเล็ก/รถตู้*
- *อายุการใช้งานเกิน 15 ปี*
- *รถไถ/รถเกี่ยวข้าว/รถประเภทเดียวกัน*
- *รถมอไซต์*
- *เรือยนต์*

2.8 ของใช้ในครัวเรือน

- *แอร์*
- *โทรทัศน์*
- *คอมพิวเตอร์*
- *ตู้เย็น*
- *เครื่องซักผ้า*

ข้อมูลทั้ง 2 ประเภท จะถูกนำมาประมวลผลด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อหาคะแนนความยากจนของนักเรียนแต่ละคน

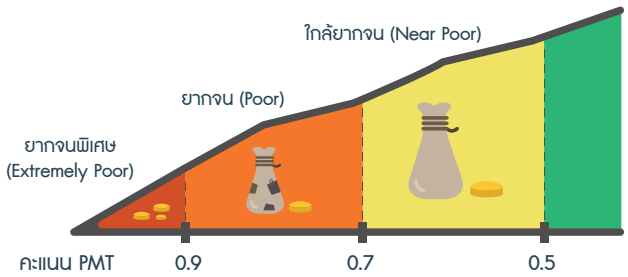

เกณฑ์การคัดกรองคะแนน PMT

0.51 - 0.70	ใกล้จน (Near Poor)
0.71 - 0.90	ยากจน (Poor)
0.91 - 1.00	**ยากจนพิเศษ (Extremely Poor)**

นักเรียนยากจนพิเศษ : หมายถึง นักเรียนในครัวเรือนมีสมาชิกมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือน ไม่เกิน 3,000 บาท และมีคะแนนความขาดแคลนทุนทรัพย์ (PMT) มากกว่า 0.9 ขึ้นไป

ค้นเจอให้ถูกคน มีตัวตนจริง

กสศ. ใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) ไม่ว่าจะเป็นการยืนยันด้วยพิกัดบ้าน ภาพถ่ายสภาพบ้านพร้อมรูปนักเรียนและสมาชิกครอบครัว รวมทั้งพิกัดและเวลาในการลงนามรับรองของคณะกรรมการ เพื่อให้มั่นใจว่าเด็กเหล่านั้นมีตัวตนจริงและอาศัยอยู่ในบ้านที่มีสภาพดังกล่าวจริง ซึ่งถือเป็นหลักฐานทางกายภาพที่สำคัญในการประกอบการพิจารณา (Hard Evidence)

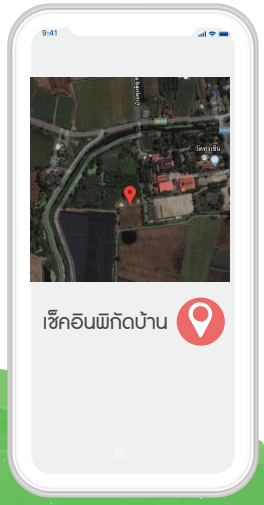

7 ขั้นตอน

ก่อนจัดสรรเงินอุดหนุนอย่างมีเงื่อนไข

“ครู คือหัวใจสำคัญ”

1. ครูลงพื้นที่เยี่ยมบ้านนักเรียน **เพื่อบันทึกข้อมูลการคัดกรองผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ด้วยวิธีการวัดรายได้ทางอ้อม (Proxy Means Tests)**

2. ครูนำข้อมูลจากการคัดกรองของนักเรียนรายบุคคลให้เจ้าหน้าที่รัฐ **“รับรองสถานะครัวเรือนของนักเรียน”**

3. กสศ. **ประกาศรายชื่อ “นักเรียนทุนเสมอภาค”** ที่ผ่านเกณฑ์การคัดกรองความยากจนตามวิธีการวัดรายได้ทางอ้อม (Proxy Means Tests) ผ่านระบบ CCT ของแต่ละสังกัด

4. สถานศึกษาจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา **เพื่อรับรองผลการบันทึกข้อมูลนักเรียนทุนเสมอภาค** ของครูขั้นสุดท้ายและรับรองแผนกิจกรรมการพัฒนานักเรียนทุนเสมอภาคผ่านระบบคัดกรองของแต่ละสังกัด

5. กสศ. **จัดสรรเงินอุดหนุน “นักเรียนทุนเสมอภาค”** ผ่านบัญชีธนาคารของโรงเรียนที่เปิดขึ้นเพื่อรับเงินอุดหนุนจาก กสศ. และบัญชีธนาคารผู้ปกครอง กรณีที่นักเรียนแจ้งความประสงค์ขอรับผ่านบัญชีผู้ปกครอง

6. สถานศึกษา**บันทึกการมาเรียน - น้ำหนักส่วนสูง** ของนักเรียนทุนเสมอภาค ตามเงื่อนไขการรับเงินอุดหนุนจาก กสศ.

7. เขตพื้นที่การศึกษา กองการศึกษา กองกำกับ **ลงพื้นที่สนับสนุน กำกับ ติดตามการเบิกจ่ายเงิน** ผลการคัดกรองและติดตามการใช้เงินของโรงเรียน

กระบวนการทั้งหมดนี้ คุณครูสามารถดำเนินการผ่านระบบสารสนเทศเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาหรือ Information System for Equitable Education: ISEE ทั้งในรูปแบบ web application บนอุปกรณ์เคลื่อนที่ อย่าง มือถือ แท็บเล็ต ไอแพด ในรูปแบบ online และ offline เพื่ออำนวยความสะดวก และตอบโจทย์การใช้งานของคุณครู

iSEE INFORMATION SYSTEM FOR EQUITABLE EDUCATION

ระบบ iSEE สามารถรายงานผลการจัดสรรและการได้รับเงินอุดหนุนของนักเรียนทุนเสมอภาคที่กระจายอยู่ทุกจังหวัด ทั้งในระดับภาพรวมของประเทศ จังหวัด สถานศึกษา ไปจนถึงรายงานผลลัพธ์

เงื่อนไขสำคัญ
ที่พิสูจน์ว่า
เงินอุดหนุนนักเรียนยากจนพิเศษ
มีประสิทธิภาพจริง

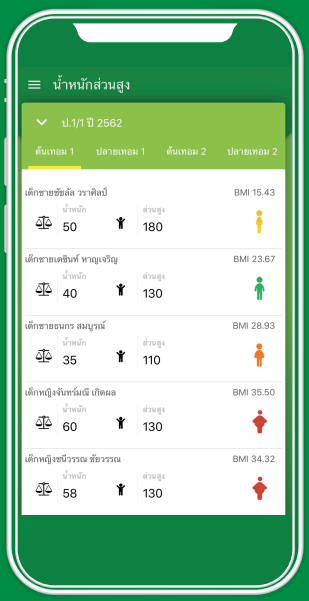

1 การรักษาอัตรา
การมาเรียนให้เกินกว่าร้อยละ **80** ตลอดปีการศึกษา

2 น้ำหนักส่วนสูง
นักเรียนยากจนพิเศษ
ให้มีพัฒนาการที่สมวัย
ตามเกณฑ์มาตรฐาน

3 ผลการเรียนของนักเรียน **(GPA)**
และการเลื่อนชั้น

เงินอุดหนุนนำไปใช้ทำอะไรบ้าง

ปัจจัย 2 อย่างที่ทำให้นักเรียนยากจนหลุดจากระบบทางการศึกษาคือ

- ไม่มีค่าเดินทาง
- การไม่ได้รับประทานอาหารเช้า/กลางวัน

กสศ. จึงจัดสรรเงินอุดหนุนเพื่อเป็น

- ค่าเดินทาง
- ค่าอาหาร
- กิจกรรมพัฒนา

นี่คือจุดเปลี่ยนสำคัญของการใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ
เพื่อปฏิรูปการจัดสรรเงินอุดหนุนนักเรียนยากจน
ที่ช่วยสถานศึกษา และครูคัดกรองสนับสนุนงบประมาณและติดตามเป็นรายบุคคล
เพื่อมั่นใจว่าการจ่ายเงินอุดหนุนไม่ได้เป็นเพียงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า
แต่เป็นมาตรการสร้างเสริมความเสมอภาคทางการศึกษา
ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

เพื่อไม่ให้มีเด็ก
เยาวชนคนใด
ถูกทิ้งไว้ข้างหลังอีก
แม้แต่คนเดียว

กสศ

สอบถามข้อมูลการใช้งานระบบคัดกรองทุนเสมอภาค เพิ่มเติมได้ที่
Call Center 02-079-5475 ต่อ 1 หรือ www.eef.or.th